

Europese Commissie
Directoraat-Generaal Concurrentie
Executive Vice-President, Mrs. M. Vestager
Madouplein 1
1210 Brussel
België

Raad van de Europese Unie
Secretariaat-generaal van de Raad
Secretaris-generaal, Mr. J. Tranholm-Mikkelsen
Wetstraat 175
B-1048 Brussel
België

Datum: 9 juli 2020

Betreft: Klacht inzake door de Nederlandse Staat gestelde voorwaarden op arbeidsvoorwaardelijk gebied aan leningen en staatsgarantie KLM

Geachte mevrouw Vestager,
Geachte heer Tranholm-Mikkelsen,

De Nederlandse vakbonden VNV, De Unie, NVLT, VKP, CNV en VNC dienen, als vertegenwoordigers van het personeel in dienst bij de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij (KLM), hierbij een formele klacht in over het staatssteunpakket dat de Nederlandse Staat en de holdingmaatschappij Air France - KLM zijn overeengekomen. Dit steunpakket ligt op moment van schrijven ter goedkeuring voor bij de Europese Commissie. Wij vragen U deze brief nog te betrekken bij uw besluit over het Nederlandse steunpakket aan KLM.

In het steunpakket worden meerdere voorwaarden gesteld waar het bedrijf KLM aan moet voldoen om gerechtigd te zijn de steun te ontvangen, waaronder op arbeidsvoorwaardelijk gebied. Wij constateren dat de gestelde voorwaarden op arbeidsvoorwaardelijk gebied dusdanig specifiek en dwingend zijn, dat zij een inbreuk vormen op de fundamentele arbeidsrechten, zoals geformuleerd in de *Fundamental Principles and Rights at Work* van de ILO die door alle 27 lidstaten van de Europese Unie zijn geratificeerd. Alsmede het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie en het Europees Sociaal Handvest. Uit deze verdragen en regelgeving vloeit voort dat sociale partners in vrijheid over collectieve arbeidsvoorwaarden moeten kunnen onderhandelen. Deze vrijheid van de sociale partners betekent tevens dat de overheid zich niet mag inmengen in de arbeidsvoorwaarden die in collectieve arbeidsovereenkomsten worden vastgelegd. Het is evident dat het stellen van specifieke voorwaarden (zoals hierna verder toegelicht) door de overheid de onderhandelingsruimte beperkt.

De ongeoorloofde inbreuk waar wij op doelen, blijkt uit de kamerbrief d.d. 26 juni 2020 rondom het steunpakket en bijvoorbeeld uit het begeleidende persbericht vanuit de Rijksoverheid: “*The government has imposed conditions on KLM for the financial support. For example, employees who earn more than three times the average wage are asked to take a pay cut of at least twenty percent, so that the broadest shoulders bear the greatest burden. Employees who earn less are asked to take a pay cut of a lower percentage.*” Wij wijzen u er volledigheidshalve op dat de Nederlandse tekst veel dwingender is. Hier staat niet dat specifieke medewerkers wordt gevraagd ten minste een percentage (0-20%) salaris in te leveren, maar dat zij ten minste een percentage (0-20%) moeten inleveren op hun arbeidsvoorwaarden, verdeeld aan de hand van een voorwaardelijke staffel. Juist uit deze formulering volgt dus het dwingende karakter en blijkt ook dat de vakbonden hier, volgens de steunmaatregelen, geen enkele onderhandelingsruimte heeft.

In de KLM-zaak gaat het dus de facto om ingrepen in een aantal rechtsgeldige cao's. Grondpersoneel, cabinepersoneel en verkeersvliegers hebben hun eigen vakbond(en) en hun eigen cao. Doordat het steunpakket, zoals bevestigd door het bedrijf en de overheid, noodzakelijk is voor het voortbestaan van het bedrijf, wordt met het stellen van deze voorwaarden effectief dwingend ingegrepen in arbeidsvoorwaardelijke afspraken die tot stand zijn gekomen via

uitoefening van het fundamentele arbeidsrecht om in vrijheid collectieve arbeidsvoorwaarden vast te stellen. Het overeenkomen van andere arbeidsvoorwaarden is hiermee in strijd met het steunpakket. Wij nemen aan, op basis van alle (publieke) uitspraken en correspondentie vanuit de overheid en KLM, dat het niet nakomen van de voorwaarden gevolgen heeft voor het steunpakket, waardoor het voortbestaan van de onderneming en de werkgelegenheid in gevaar zou komen. Wij achten deze dwingende bemoeienis van de overheid met de inhoud van de collectieve arbeidsovereenkomst voor KLM-personeel in strijd met de fundamentele arbeidsrechten van de ILO, zoals vastgesteld in conventie 98: het recht op collectieve onderhandeling. Wij wijzen erop dat deze ILO-verdragen tot de fundamentele grondrechtenverdragen van de ILO worden gerekend. Hiermee maakt de Nederlandse Staat naar onze overtuiging onrechtmatig inbreuk op het fundamentele recht van de VNV om in alle vrijheid met KLM over de inhoud van collectieve arbeidsovereenkomsten te onderhandelen.

In het geval van de steunmaatregelen aan KLM achten wij ook van belang dat wij als KLM bonden meerdere keren hebben aangeboden deel te nemen aan het overleg over de inhoud van de door werknemers te leveren bijdragen. Dit aanbod is door de Nederlandse Staat (en KLM) afgewezen. Diverse vakbonden hebben de Nederlandse Staat en KLM er op voorhand op gewezen dat wij het opleggen van voorwaarden die een inbreuk maken op onze collectieve arbeidsovereenkomst in strijd met internationale regelgeving achten. Wij hebben ook aangegeven ons niet gebonden te achten aan voorwaarden die niet met onze instemming tot stand zijn gekomen. Dit heeft de Nederlandse Staat en KLM er niet toe gebracht ons alsnog aan het overleg deel te laten nemen.

Het recht om in vrijheid collectief over arbeidsvoorwaarden te onderhandelen volgt niet alleen uit ILO-regelgeving. Het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie garandeert dit recht eveneens in artikel 28 (Recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie). Daarnaast zijn de arbeidsvoorwaardelijke voorwaarden in strijd met het artikel 6 van het Europees Sociaal Handvest waarin het recht van alle werknemers en werkgevers collectief te onderhandelen is gewaarborgd. In het bijzonder wijzen wij tevens op de Europese Pijler van Sociale Rechten, artikel 8, aangezien ook hierin duidelijk is aangegeven dat sociale partners worden aangemoedigd te onderhandelen en collectieve overeenkomsten te sluiten op gebieden die voor hen van belang zijn, met inachtneming van hun autonomie en het recht op collectieve actie.

Er zijn ons geen moverende argumentatie bekend of gegeven waarom de Nederlandse Staat en KLM die het ter zijde schuiven van deze fundamentele rechten rechtvaardigen.

Wij verzoeken de Europese Commissie op basis van voornoemde internationale en/of Europese regelgeving, welke de Nederlandse Staat behoort te respecteren, het steunpakket af te wijzen wat betreft de verplichting voor medewerkers om een minimaal percentage van hun arbeidsvoorwaarden in te leveren, en de contractpartijen te verzoeken te heronderhandelen over de arbeidsvoorwaardelijke voorwaarden waarbij voldaan wordt aan alle geldende verdragen, en waarbij onze autonomie wordt gerespecteerd.

Ter voorkoming van misverstanden wijzen wij erop dat wij ons ervan bewust zijn dat KLM als gevolg van de coronacrisis een bijzonder moeilijke tijd meemaakt. Wij zijn de Nederlandse Staat dankbaar dat hij KLM behulpzaam wil zijn. Het KLM-personeel is bereid een bijdrage te leveren aan het herstel en de continuïteit van KLM. De vakbonden onderhandelen echter al vele decennia met KLM over arbeidsvoorwaarden en heeft in al die jaren al meerdere ernstige crises meegemaakt. Altijd zijn de directie van KLM en de vakbonden erin geslaagd om in gezamenlijk overleg tot passende oplossingen te komen. Wij zijn ervan overtuigd dat de vakbonden, ook zonder door de overheid vooraf opgelegde beperkingen, met KLM tot een passende bijdrage van het KLM-personeel kan komen.

Indien u naar aanleiding van deze brief vragen hebt, verzoeken wij u rechtstreeks contact op te nemen met de vicepresident van de VNV, de heer Camiel Verhagen via c.verhagen@vnnv.nl. Uiteraard zijn wij graag bereid tot het geven van een nadere toelichting indien u dat wenst.

Hoogachtend,

W. Schmid - Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers

R. Castelein – Vakbond De Unie

R. Swankhuizen - Nederlandse Vereniging van Luchtvaart Technici

M. Rademaker - Vereniging van KLM Professionals

M. Wallaard - CNV Vakmensen

A. Groeneveld - Vereniging Nederlands Cabinepersoneel